

Osvoboditeljem

Oton Slišali smo, da na iskrem belcu jaha,
Župančič da konja in jezdeca jadrna nese perot,
in kadar nasprotnik se najbolj z zmagami baha,
zahteva skoz vrste njegove svobôdno pot. —

Deželo svojé si Nemci in Talijani,
razudijo zemljo kakor pobitega vola;
on stoji na Možaklji, in z njim njegovi zbrani,
ni puške ga strah ne prekletega v Bégunjah kola.

Goré odpro mu svoje zelene hrame,
on brani pred tujcem njih hoj šumečo rast,
zaseka prehode, preplavi premógove jame,
za razbojnika krščen čuva narodu last.

O brezupno dolgo deževje v jesenski žalostni čas!
In v mesečini po snegu begotni sledovi!
Lisičji lajež in škripajoči mraz,
da pod srhko osrêženo dlako tresó se volkovi!

O naši sinovi in bratje in očetje!
»Kaj boš, razcapani ušivec z životom pretrganim, bos!«
kanalja kriči. On izpelje jih v mladostje,
njegova vera vsem zoprnostim je kos.

Zavzame otoke, Primorje, Trst in Gorico,
čvrstó mejnike stare v tla zagozdi,
v Ljubljano prinese na zlati vagi pravico,
zasopel še, nespočiti na sever odhiti.

Razločene brate v eni meji strne,
svobodo zavrženo vnovič ustoliči,
pred nami preprogo bodočnosti razgrne:
planine sijó, razgibani v soncu rajajo griči,

med rádostno delo ubrano se petje oglašá,
iz podrtin domovi rasto med gostimi vrsti,
plavži bučé, živine tare se paša,
pšenica kozolce šibi, kot mački so grozdi na trti. —

Glavé so se dvignile, jasno je sleherno lice,
s krvniki ogabnimi boj izbojevan,
na stežaj odpirajo se zatohle temnice,
vesel sprevod se snuje v jutrišnji dan. —

Zdaj pa prelij se mi pesem v rahel, prerahel dih,
čez gomile zaplavaj, da komaj zgane se travica pomladanja,
in s tiho solzó orósi spomin vseh njih,
ki duša pod tiho rušo v svobodo jim sanja.

V osvobojeni Ljubljani

Bratje in sestre, tovariši in tovarišice! Dovolite mi, da vas pozdravim v vaši Sloveniji, v naši jugoslovanski Ljubljani. Ta današnji veličastni zbor je dokazal, da so srca Slovencev, ogromne večine slovenskega ljudstva, utripala skupno s srci ljudstva Hrvatske, Srbije, Makedonije, Črne gore, Bosne in Hercegovine, ko je leta 1941 padla po naši državi tedaj največja sila v Evropi. Slovenski narod, združen v Osvobodilni fronti, je v teh štirih letih s svojo neomahljivostjo dokazal, da je rajši pripravljen umreti, kakor pa postati suženj svojega stoletnega sovražnika — nemškega osvajalca.

Ni bilo lahko — to so bila težka leta, leta trpljenja in krvavega okupatorjevega terorja, težka leta neenake borbe, borbe skoraj golorokih partizanov z do zob oboroženimi tolpmi nemških osvajalcev in njihovih slovenskih hlapcev, »bele garde« pod poveljstvom sivolasega izdajalca Rupnika. Zgodovina borbe Slovencev je enaka zgodovini borbe Hrvatov, Srbov in ostalih narodov Jugoslavije.

In danes lahko tu, na ulicah Ljubljane, smelo trdimo, da smo izvršili svojo dolžnost do naše skupne domovine, da so Slovenci izvršili svojo dolžnost do svoje ožje in do svoje skupne domovine, Demokratične federativne Jugoslavije. Naš boj z največjim sovražnikom ne le Slovanov, temveč vsega človeštva, kulture in napredka, je končan. Slovenija je osvobojena. To osvobojenje je predvsem vaše delo, delo najboljših sinov Slovenije in sinov vseh narodov Jugoslavije . . .

Iz govora na zborovanju v Ljubljani 27. maja 1945. — Josip Broz Tito, Graditelj nove Jugoslavije, I. knjiga, CZ, Ljubljana 1948, str. 23—24.